Sisäministeriö
Inrikesministeriet

26.2.2020 / SM, MMO

Hallintovaliokunnan täydentävät kysymykset asiassa O 7/2020 vp; Haavoittuvassa asemassa olevien turvapaikanhakijoiden vastaanottaminen Välimeren alueen unionin ulkorajavaltioista

- **Mitä tiedetään Kreikan pyyntöä ottaa haavoittuvassa olevista henkilöistä, heidän taustastaan ja iästä tai muista relevanteista seikoista?**

Kreikassa on tällä hetkellä yhteensä noin 5 000 yksintullutta alaikäistä turvapaikanhakijaa. Noin 90 prosenttia on yli 14-vuotiaita ja yli 90 prosenttia poikia. Kansalaisuuksista suurin ryhmä ovat afganistanilaiset, yli 40 prosenttia, sitten pakistanilaiset noin 35 prosenttia ja kolmantena syyrialaiset noin kymmenen prosenttia.

Saarten käsittelykeskuksissa eli ns. leireillä heitä majailee arviolta 1 500 – 2 000. Samoksen hotspot- alueella on alaikäisille seitsemän konttia, joissa on kussakin yksi kylpyhuone ja kaksi asuinhuonetta. Joissakin konteissa ei ollut ovia, ikkunoita, sänkyjä tai ilmastointilaitteita. Kunkin kontin virallinen kapasiteetti oli 8–10 alaikäistä, mutta kussakin niistä asui noin 16 ilman huoltajaa olevaa alaikäistä. Osa nukkui jopa lattialla. Alaikäiset ilman huoltajia sijoitetaan erillisille suljetuille ”turva-alueille” ilman täysi-ikäisiä, ja tytöt ja pojat pidetään mahdollisuuksien mukaan erillään.

Yli tuhat Kreikkaan yksinäisinä alaikäisinä saapuneista on kateissa. Osalla alaikäisistä on kokemustensa vuoksi mielenterveyden häiriöitä. Kansalaisjärjestöt ovat syyttäneet kreikkalaisviranomaisia siitä, että muutamaa sataa alaikäisistä pidetään säilöttynä pidätyskeskusten kaltaisissa oloissa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut useita langettavia tuomioita Kreikalle yksinäisten alaikäisten kohtelusta.

Arviolta noin 30 prosenttia ilman huoltajaa Kreikassa olevista on mahdollisesti orpoja. Arviot perheenyhdistämiseen Euroopassa oikeutettujen määrästä vaihtelevat, joidenkin tietojen mukaan jopa 70 prosentilla olisi perheenjäseniä tai sukulaisia Euroopassa. Toisen lähteen mukaan yli kolmannes on pyytänyt perheenyhdistämistä. Osalla toinen tai molemmat vanhemmista voivat myös mahdollisesti olla lähtömaassa.1

Vuonna 2019 Kreikkaan saapui UNHCR:n laskujen mukaan yhteensä 74 613 henkilöä. Näistä meritietä Turkista saarille käytti 59 726 henkilöä ja maareittiä Evros-rajajoen alueen kautta 14 887 henkilöä. Merireitillä eniten saapui afganistanilaisia, 40 prosenttia, ja syyrialaisia, noin 27 prosenttia. Lopusta kolmanneksesta isoimmat kansalaisuusryhmät olivat kongolaiset (7 %) ja irakilaiset (6%). Kokonaisuudessaan Välimeren alueella tulijoita laskettiin viime vuonna noin 126 000, joista Kreikan osuus oli lähes 60 prosenttia. Espanjaan saapui noin 32 500, Italiaan 11 500, Maltalle 3 400, Bulgariaan 2 000 ja Kyprokselle 1 700. Alkuvuoden 2020 aikana välimerellinen talvi on totutusti vähentänyt Kreikkaan pyrkiviä. Tulijoita kertyi tammikuussa noin 4 000, joista mereltä yli 3 000. Määrät ovat vielä pieniä huippuvuosiin 2015-16 verrattuna, mutta prosentuaalisesti kasvu viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna on yli 40 prosenttia, mikä ennakoi vilkasta kevättä saaristoon. Kreikan hallituksen arvion

[1] Tilastotiedot on saatu koottuna Suomen Kreikan suurlähetystöstä ja perustuvat kansalaisjärjestöjen ja kreikkalaismedian tietoihin.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

mukaan tämän vuoden aikana Kreikkaan voi saapua 100 000 laitonta siirtolaista tai turvapaikanhakijaa.

- **Millaisen signaalin sisäiset siirrot antavat ihmissalakuljettajille?**

  Pienen mittakaavan sisäisillä siirroilla ei katsota olevan merkittävää vaikutusta ihmissalakuljettajien toimintaan. Salakuljettajien verkostojen purkaminen on yksi EU:n maahanmuuttopolitiikan keskeisiä tavoitteita osana kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Oikeasisältöisen tiedon levittäminen sekä laittoman maahanmuuton riskeistä, että laillisista mahdollisuuksista tulla Eurooppaan on tärkeä osa ennaltaehkäisevää työtä.

- **Mikä merkitys Frontexin resurssien ja roolin vahvistamisella on yleisesti ja Suomen kannalta?**

  Välimeren alueen unionin ulkorajavaltioiden vastaanottokeskuksissa, kuten Kreikassa, EU:n virastoilla on merkittävä avustava rooli eri toimissa. Keskeisin rooli on turvapaikkavirasto EASO:lla, joka avustaa mm. haavoittuvuusarvioinnissa sekä puhutteluissa. Euroopan raja- ja merivartiovirasto Frontexilla on keskeinen rooli paineen alla olevien jäsenvaltioiden ulkorajavalvonnan ja palautusten tukemisessa.

  Frontexin mandaatti palautustoiminnassa vahvistui merkittävästi 4.12.2019 voimaan tulleen uuden EuRMV-asetuksen myötä. Asetuksella tehostetaan palautuksiin liittyvää tietojenvaihtoa viraston ja jäsenvaltioiden kesken. Jäsenmaiden palautustoiminnan tukemisen lisäksi virasto kykenee toimeenpanemaan omia palautusoperaatioita 1.1.2021 aloittavan pysyvän joukon avulla sekä tukemaan palautuksia kolmansissa maissa tehtävällä työllä. Lisäksi komissio on esittänyt palautustoimintaan 1,75 miljardia euroa viraston budjettiin tulevalle MFF-kaudelle 2021-2027.

  EU:n palauttamispolitiikan tehostaminen on keskeistä. Frontexin uusi mandaatti on tärkeää ottaa käyttöön täysimääräisesti ja siten, että tuki kohdennetaan jäsenmaiden tarpeiden mukaan päällekkäisyyksiä välttäen. EU:n paluupolitiikkaa kehitettäessä painopisteenä ovat paitsi Frontexin toimivaltuuksien täysimääräinen hyödyntäminen, myös mm. jäsenvaltioiden menettelyiden sujuvoittaminen, sekä avustetun paluun ja palaajien uudelleenkotoutumisen tukeminen. Tavoitteena on ihmisarvoinen, kestävä paluu.